

Antológiák között

Ahány, annyiféle, de azért megtalálhatni közös jellemzőjüket. Igényt és nívót kettő céloz igazi sikerrel. A *Mai magyar költők antológiáját* Juhász Ferenc és Pomogáts Béla szerkesztette, a *Körkép '74-et* Sík Csaba, Juhászék antológiája nemcsak az egyes szerzők legjobb alkotásait gyűjti egybe, hanem együttes hatásában homogén, kifejezi a mai lírai állapotot. A változatok mélyén fölsejlik a közös megrendülés, azonos alapélmény. Egységes könyv, noha igen különböző elemekből épített. A változatok biztos izlése? — vagy a valóság mélyáramaira ügvelő érzékenység? Egyik is, másik is. Nincs is értelme az antológia hibájáról beszélni. Azzal, hogy egészet adnak, arra is utalnak, aki nem lehet e kötetben jelen. Pozitív érv ez az antológia a költészet-ről most folyó vitában.

S bár a prózáról nem vitázunk, mert már-már úgy véljük, nincs miről, előáll Sík Csaba, s nyilvánvalóvá teszi, hogy a magyar elbeszélés eleven tő, dús zöldet sarjaszt most is. Huszonegy elbeszélés igazolja. Miért éppen huszonegy? Mert huszonkettővel már csak akkor nverünk, ha két ász. Azt pedig Sík Csaba is megengedi, hogy huszonegy ugyan van, de két ász már nemigen. Megbízható színvonal és semmi kiugrás. Ha választhatok, Dérvt elsőnek, ami nem kunszt, de Császár Istvánért még helyt kell állnom. Remek életanyag! S ha nyelve már az íróf is ki-

fejezné, akkor itt volna a másik ász, mivel az egyik ugye Déry lenne. Mégis inkább maradjunk a huszonegyenél. Tatay Sándor a legjobb lapjait adta Sík Csaba kezébe; Galgóczy végre remekül eltalálja az epikus tónust és az előadás ritmusát; Örkény, Mándy, Kolozsvári Grandpierre a szokott magas nívón, Rákossy Gergely elvéthetetlen hangján, Simonffy, aki a mindennapit észrevétlen csúsztatja át a képzeleti lebegőbe, a fiatal Csaplár, aki a poétikusát sóvárogja, Karinthy Ferenc, és mind a többi, mert ennek az elbeszélőkötetnek nincs hirtelen esése meg emelkedése.

Az ideai drámai antológia, a *Rivalda* a történeti tárgyban, a gondolatban reménykedik, s a legtöbbször most is a nyelv menti meg. Ilyléysnél, Németh Lászlónál bizonyosan. Darvasnál a nemes történeti anyag szárnyat ad a dikciónak. **Eörsi** éles ésszel kezdi ki a nemes történeti anyagot, Maróti is áltörténeti drámát formáz nem kis elmeélel, de talán mégis kevesebb tragikai erővel, mint ahogy szükséges volna. A Fekete Sándor és a Kertész Ákos darabját elcsente valaki a kritikusként szánt kefelevonatból, s az illető erkölcsi bukása biztosan e művek dicsőségére utal. Gyurkó László adaptációja ügyes de azt szóvá kell tenni még egy ilyen ajánló, kedves-náló írásban is, hogy a tárgyi hitel rendkívül fontos. Az esküvői jelenettel kapcsolatban: van nászúram és

nászasszonyom, a házások szülei szólítják így egymást, vannak násznagyok is a násznép közt; urak is, miképp hölgyek; de nász-urak nincsenek.

A *Szép versek 1973.* olyan antológia, ami már egyik intézménye irodalmi életünknek. Most talán nem lesz tanulság nélküli a Juhász—Pomogáts szerkesztette antológiával összevetni. Volt idő, amikor még Ágh Istvánnal kezdődött a költői névsor, most bizony már a harmadik helyre került Ágh. Zelk Zoltán viszont változhatatlanul utolsó, még mindig így hozza az ábécés szeszély.

Nagyon hiányolom a *Szép versekből* Parancs Jánost (múlt évi kötetete nagyon jó), Karinthy Gábot, Kiss Benedeket és Veress Miklóst, de ha nem lehet a terjedelmet növelni, ám hagyjunk ki némelyeket. Nem kell mindig szerepelni a *Szép versekben* hogy aztán igazán jólesék, ha igen. Így is találunk azonban olyan lapokat az antológiában, ahová könyvjelzőt kell tenni, egy-egy versre vissza kell térni.

A *Szép Szó* antológiáját viszont nem önmagában kell megítélnünk. Ha volna vitánk, a *Népszava* irodalmi mellékletével volna. De a *Szép Szó* optimálisan szerkesztett, jól kialakított formának látszik, mindnyáján szívesen forgatjuk — gondolom, ezért legfőbb az azt kérdezhetjük, hogy az évi termésnek a legjava benne van-e ebben az antológiában? Köny-

nyebb az olvasónak, ha azt mondhatja meg, mit lehetne elhagyni a gyűjteményből. Az egyenetlenség fölöttébb szembeütünk. Nem a szépirodalmi részről, a közírásról szomorító. Ott sem a gondolat, hanem a stílus. Nem Czine Mihály irályát kérem számon e közírásról, csak a tiszta, szép fogalmazást, a nyelvi magyarságot. Ami év közben talán nem feltűnő, az antológiában már hangosan kiált. A szerkesztő igazító tolla után.

Ha egyik részt az igényről, a nívóról beszélhetünk, a *Szép Szó* antológiájának viszont jellege van. Amazok összefoglaló törekvésű tapasztljuk, ez kiválasztja a nekivalót. Ahogy a *Szép Szó* jellegzetes, abban természetesen nem is annyira az irodalomnak van szerepe, mint inkább a közművelődés szempontjainak. A *Népszavát* munkásműveltségi hagyományai is kötelezik. Ebben a műveltségben az irodalom ma sokrétűbben van jelen, mint valaha, s ez a *Szép Szó* érdeme. Az antológiának is ebben van a jelentősége.

Mit szólunk az összefoglaló antológiák e szaporasága láttán? A közönség tágabb körének eleven érdeklődésére utalnak. Az áttekinthetőség az irodalom szélesebb körének már kevesebbet mond. A legtöbbet Sík Csaba antológiája. Annak szerkesztésében a nívó igénye akár orientáló szándéknak is fölfogható.

Bata Imre